

Hedda Ohls

Korjausrakentamiskeskukset

Toimivan mallin edellytykset Keski-Suomeen

Opinnäytetyö

Kevät 2015

SeAMK Liiketoiminta ja kulttuuri

Konservoinnin koulutusohjelma

SeAMK

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Liiketoiminta ja kulttuuri

Tutkinto-ohjelma: Konservointi

Suuntautumisvaihtoehto: Rakennuskonservointi

Tekijä: Hedda Ohls

Työn nimi: Korjausrakentamiskeskukset – toimivan mallin edellytykset Keski-Suomeen

Ohjaaja: Janne Jokelainen

Vuosi: 2015

Sivumäärä: 37

Liitteiden lukumäärä: 1

Korjausrakentamiskeskuksia on perustettu Suomeen 1970-luvulta lähtien. Keskuksia on perustettu vuosikymmenten aikana vaihtelevin taustavoimin ja toimintamallein, vaikka perusajatus on säilynyt samana. Tämän työn tarkoituksena oli selvittää, millä tavoin nykyisiä korjausrakentamiskeskuksia on maahamme perustettu. Tutkimuksen aiheena olivat keskusten taustavoimat, rahoitusmallit, toiminnan laajuus sekä erityispiirteet. Tutkimuksessa oli mukana myös joitakin toimintansa jo lopettaneita keskuksia. Tarkoituksena oli myös selvittää, miksi osan keskuksista toiminta on kannattanut ja osan ei. Keskusten nykytilasta kerättiin ajantasaista tietoa keskusten omilta internetsivuilta, sähköpostitse toimitettujen kyselylomakkeiden kautta sekä henkilöhaastatteluin. Muutamia korjausrakentamiskeskuksia nostetaan erityistarkasteluun taustojensa ja toimintamallinsa edustajina. Kaupallisista lähtökohdista toimivia korjausrakentamiskeskuksia käsitellään omassa luvussaan. Taustoja korjausrakentamiskeskusten perustamiselle kartoitettiin nykylainsäädännön ja erilaisten kansallisten strategioiden hahmottamisen kautta.

Opinnäytetyön tekijän kotimaakunnan Keski-Suomen tilannetta ja korjausrakentamiskeskuksen tarvetta selvitettiin henkilöhaastatteluin. Haastatteluun valikoitui kansallisten korjausavustusten kohdeneuvontatyöstä vastaavia tahoja maakuntamuseona toimivasta Keski-Suomen museosta sekä Keski-Suomen ELY-keskuksesta. Tutkimuksen lopputuloksista muodostettiin hahmotelma, jonka perusteella voisi lähteä suunnittelemaan korjausrakentamiskeskusta Keski-Suomeen. Korjausrakentamiskeskuksia on perustettu monin erilaisin taustavoimin ja rahoitusmallein. Keskusten perustaminen ei ole säänneltyä eikä ylemmältä taholta valvottua. Keski-Suomen mahdollisen keskuksen toimintaan löytyi erilaisia suosituksia ja kannattavia toimintatapoja muttei yhtä, selkeätä perustamismallia.

Avainsanat: korjausrakentamiskeskukset, korjausneuvonta, varaosapankki

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Business and Culture

Degree programme: Conservation

Specialisation: Building Conservation

Author: Hedda Ohls

Title of thesis: Building Renovation Center – presenting a functional plan for Central Finland

Supervisor: Janne Jokelainen

Year: 2015 Number of pages: 37 Number of appendices: 1

Building renovation centers have been established in Finland since the 1970s. While the driving forces and operating models behind the centers have varied, the basic idea has remained unchanged. The purpose of this study was to find out how the building renovation centers of the present day have been established. The objects of the study were the centers' background organizations, funding models, as well as the scope and specifics of the operations. Some of the already closed renovation centers were also included in the study. The aim was to find out why some of the centers had ended their operations while others were still lucrative. Information about the centers was collected from their websites, via email, as well as through interviews. Some of the renovation centers were examined in more detail. Commercial centers are discussed in a separate chapter. The present legislation and national strategies concerning built heritage were also investigated for the context.

The need for a building renovation center in Central Finland was examined through interviews. Central Finland is the home region of the author of this thesis. The interviews were directed to the actors responsible for target-specific counseling related to national renovation grants. The end result of the study consists of outlines for establishing a building renovation center in Central Finland. There is no specific model for a building renovation center – rather, some guidelines and recommendations for the operations.

Keywords: building renovation center, renovation counseling, spare parts bank

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ.....	4
Kuvaluettelo	5
1 JOHDANTO	6
2 LAINSÄÄDÄNTÖ JA STRATEGIAT	7
3 KORJAUSNEUVONTA SUOMESSA	11
4 KORJAUSRAKENTAMISKESKUKSET.....	14
4.1 Nykytilanne	14
4.2 Taustaorganisaatio	16
4.3 Toiminnan rahoitus	16
4.4 Toiminnan laajuus.....	18
4.5 Sijainti ja saavutettavuus	20
4.6 Kaupalliset toimijat.....	21
5 ESIMERKKIKOhteita JA ANALYSOINTIA.....	23
6 KESKI-SUOMEN MAHDOLLISUUDET	27
6.1 Taustaorganisaatio ja toimintamalli.....	27
6.2 Toiminnan rahoitus	29
6.3 Erikoistuminen	30
7 POHDINTA	31
LÄHTEET.....	32
LIITTEET.....	37

Kuvaluettelo

Kuva 1. Maakuntamuseot (Museovirasto 2014).....	12
Kuva 2. ELY-keskukset (Tilastokeskus 2015).....	13
Kuva 3. Korjausrakentamiskeskusten sijoittuminen.	20

1 JOHDANTO

Lähtökohtana tässä opinnäytetyössä on selvittää, millä tavoin korjausrakentamiskeskuksia on Suomessa perustettu, minkälaisin taustavoimin ja rahoitusmallein, minkälaista toimintaa ne ovat harjoittaneet sekä miksi jotkut ovat menestyneet ja joidenkin toiminta lakannut. Edellä mainituista tekijöistä muodostuisi toimivan korjausrakentamiskeskuksen malli, jollaisen perustamista voisi suositella kotimaakuntaani Keski-Suomeen.

Keski-Suomessa vanhemman rakennuskannan korjausneuvontaa saa maakuntamuseon rakennustutkijoilta sekä ELY-keskuksen arkkitehdiltä. Maakuntamuseo vastaa Museoviraston jakamien rakennusten entistämisyhdistysten neuvonta- ja seurantatoista alueella ja ELY-keskus oman rakennusperinnön hoitoavustuksensa kohteiden neuvontatoista. Maakunnasta löytyy myös korjausrakentamisen palveluita tarjoavia pienyrityksiä, mutta järjestäytyneempi, rakennukseen kokonaisuutena suhtautuva avustusneuvonnan ulkopuolinen korjausneuvonnan yksikkö uupuu kokonaan.

Korjausrakentamiskeskuksia on perustettu erityyppisillä nimikkeillä, joista yleisimpiä ovat rakennuskulttuurikeskus, korjausrakentamiskeskus ja korjausrakentamiskeskus. Keskityn työssäni sellaisiin tahoihin, jotka tarjoavat korjausneuvontaa yksityisille kiinteistön omistajille rajaten kuitenkin pois maakuntamuseot omina korjausneuvontayksikköinä. Selkeästi kaupallisista lähtökohdista toimivia korjausrakentamiskeskuksia olen käsitellyt oman otsikkonsa alla. Toimintansa jo lopettaneista korjausrakentamiskeskuksista olen poiminut tähän työhön muutamia esimerkkikohteita. Ajantasaisena tietolähteenä aktiivisista korjausrakentamiskeskuksista olen käyttänyt Rakennusperintö.fi- sekä Korjaustieto.fi-sivustojen listausta korjausneuvontaa antavista tahoista.

2 LAINSÄÄDÄNTÖ JA STRATEGIAT

Korjausrakentamisessa on noudatettava lähtökohtaisesti niitä määräyksiä, mitä Maankäyttö- ja rakennuslaki (L 132/1999) edellyttää uudisrakennuksille. Keski-Suomen museon rakennustutkija Saija Silénin (2015) mukaan poikkeuksen tekee rakennuksella oleva suojelustatus tai esimerkiksi inventoinnissa määritellyt erityisarvot, jotka nostavat kohteen rakennustaiteellisen ja historiallisen arvon muuan muassa energiatehokkuusratkaisujen edelle. Tämä poikkeuspykälä on mainittu Maankäyttö- ja rakennuslaissa (L 132/1999, pykälä 117 g) viitaten Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin 2010/31/EU (4 artikla, 2 kohta) rakennusten energiatehokkuudesta. Kulttuuriympäristöstrategiassa (2014, 27) todetaan, että asiantuntijoiden laatimat selvitykset ja inventoinnit muodostavat pohjan rakennusperinnön arvojen määrittelylle. Silén (ml.) huomauttaa, että maakuntamuseon korjausneuvontaan hakeudutaankin juuri niiden rakennusten kanssa, joista on tunnistettu arvot. Ongelmaksi muodostuvat hänen mukaansa arvotuksen ulkopuolelle jäävät kohteet, jotka kaipaisivat yhtäläistä korjausneuvontaa, mitä arvotetut hoitoavustuskohteet saavat.

Korjausrakentamiskeskuksista saa tarvikkeiden ja materiaalien lisäksi lähinnä neuvoja ja ohjeita huolto- sekä korjaustoimenpiteisiin. Kunnan tai kaupungin oma rakennusvalvonta on taho, jonka kautta on hyväksyttävä myös vanhaa kunnostavan korjaussuunnitelmat. Valistuneet rakennustarkastajat osaavat jo huomioida museon arvottaman (esimerkiksi inventoidun) kohteen erillistä suhtautumista ja tietämystä vaativana (Silén 2015). Kulttuuriympäristöstrategian toimeenpanosuunnitelman mukaan (2015, 4) Ympäristöministeriö tulee laatimaan informaatioaineistoa uudis- ja korjausrakentamisesta koskevien energiasäädösten soveltamisesta ja yhteensovittamisesta rakennusten kulttuurihistoriallisiin arvoihin.

Muita rakennusperinnön hoitoon vaikuttavia lakeja ovat maankäyttö- ja rakennuslain (L 132/1999) lisäksi laki rakennusperinnön suojelemisesta (L 498/2010), muinaismuistolaki (L 295/1963), kirkkolaki (L 1054/1993), luonnonsuojelulaki (L 1096/1996) ja laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (L 468/1994) (Rakennusperintöstrategia 2001, 32).

Rakennusperintöstrategia

Rakennusperintöstrategia (2001, 19) on kansallinen toimintaohjelma rakennusperinnön suojelemiseksi. Se on vahvistettu vuonna 2001. Strategiassa todetaan sen hetkinen korjausneuvonta puutteelliseksi. Rakennusmateriaaliteollisuus vaikuttaa alan ohjaamiseen ja samalla myös korjausrakentamiseen, mutta uudet tekniikat ja materiaalit sopivat kyseenalaisesti vanhaan rakennuskantaan. Yksityisen omistajan on vaikea saada yhdellä kertaa kokonaiskuvaa mahdollisuuksistaan.

Rakennusperinnön hoito on siirtynyt yhä enemmän maakunta- ja kuntatasolle. Valtion tehtäväksi on jäänyt lainsäädännöllisten sekä taloudellisten edellytysten luominen, kokonaiskuvan hallinta sekä alan kehitystyö. (Rakennusperintöstrategia 2001, 20.)

Rakennusperinnön hoidon keskushallinto on jakaantunut ympäristöministeriölle, opetusministeriölle sekä Museovirastolle. ELY-keskukset (ent. alueelliset ympäristökeskukset) vastaavat rakennusperinnön hoidon viranomaistoiminnoista ja säilyttämisen edistämisestä kaavoituksen ohjaamisen keinoin. Maakuntamuseoissa työskentelevät rakennustutkijat tukevat ympäristöhallinnon toimintaa, mutta resurssipulasta johtuen eivät pysty keskittymään erityisesti korjausneuvonnan järjestämiseen. Maakuntakaavoituksessa rakennusperinnön vaalimisesta vastaavat maakuntien liitot. Kuntatasolla huolehditaan rakennusperinnön hoidon paikallisista edellytyksistä. Rakennustarkastaja on usein ensimmäinen asiantuntija, jonka puoleen käännetään rakennusperintökohteiden käyttö- ja korjausasioissa. (Rakennusperintöstrategia 2001, 39–40.)

Järjestöillä on aktiivinen rooli paikallistasolla tiedotuksen ja neuvonnan järjestäjänä sekä aloitteentekijänä kohteen saattamiseksi suojeluun rakennussuojelulailla. Resurssit ovat kuitenkin kolmannella sektorilla yleensä hyvin niukat. (Rakennusperintöstrategia 2001, 21.)

Rakennusperintöstrategian ensimmäisen strategialausekkeen mukaan (mts. 26) kaikkien saatavilla on oltava laadukasta ja ajantasaista tietoa rakennusperinnöstä kulttuurisena sekä taloudellisena voimavarana. Kahdennessatoista strategialausekkeessa todetaan, että rakennusperinnön osaavaa kunnossapitoa ja ammattitaitoista korjausta on edistettävä (mts. 37). Rakennusperintöstrategian laatimisen

jälkeen on vuonna 2006 perustettu nettiin tietoportaalii Rakennusperintö.fi, joka toimii tiedonlähteenä kulttuuriympäristön ja varsinkin rakennusperinnön hoitoon liittyvissä asioissa (Ikkala 2010, 31). Palvelun tuottaa ympäristöministeriö sekä Museovirasto yhteistyössä kulttuuriympäristönalan toimijoiden kanssa (Rakennusperintö.fi). Ympäristöministeriön ylläpitämä Korjaustieto.fi on julkaistu vuonna 2011 (Korjaustieto.fi). Sivustolta löytää ajankohtaista tietoa kiinteistöjen ylläpitoon ja kunnostamiseen liittyen.

Korjaustieto.fi kokoaa yhteen kaikki korjausrakentamisen kentän toimijat, ja palvelee niin rakennustarkastajia kuin yksityisiäkin rakennusten omistajia esimerkiksi energiatehokkuusasioissa. Rakennusperintö.fi on suppeamman käyttäjäkunnan tietokanava, joka palvelee museokentän lisäksi esimerkiksi Museoviraston ja ELY-keskuksen hoitoavustusten saajia. (Silén 2015.)

Rakennusperintöstrategiassa (2001, 26) ei varsinaisesti oteta kantaa uusien korjausneuvontakeskusten perustamiseen, vaan ohjeistetaan tukemaan olemassa olevia korjausrakentamiskeskuksia ja yleisesti varmistamaan, että kaikkien halukkaiden käytössä on laadukasta ja ajantasaista tietoa rakennusperinnön hoidosta.

Kulttuuriympäristöstrategia

Rakennusperintöä koskevista kansainvälisistä sopimuksista Suomi on sitoutunut *UNESCO:n maailmanperintösopimukseen* (SopS 19/1987), *UNESCO:n Haagin sopimukseen* (SopS 93/1994) sekä *Euroopan neuvoston Granadan sopimukseen* (SopS 10/1992) (Kulttuuriympäristöstrategia 2014, 12).

Faron puiteyleissopimus kulttuuriperinnön yhteiskunnallisesta merkityksestä on astunut voimaan vuonna 2011. Sen ratifiointia valmistellaan paraikaa ja se on suunniteltu ratifioitavaksi Suomessa vuonna 2015. (Faron puiteyleissopimus 2014.)

Kulttuuriympäristöstrategian toimeenpanosuunnitelmasta (2015, 8–9) on huomattavissa, että painopiste on siirtymässä modernin (sotien jälkeisen) rakennusperinnön tutkimiseen ja hoitoon liittyviin toimenpiteisiin. Samalla strategiassa (2014, 24) kuitenkin todetaan, että rakennuskonservoinnin sekä -restauroinnin koulutukset ovat molemmat keskittyneet pääasiassa perinnerakentamiseen. Tarvetta olisi tule-

vaisuudessa myös nuoremman rakennuskannan korjausperiaatteiden osaamiselle.

Strategian toimeenpanosuunnitelman (2015, 13) mukaan kansalaistoimintaan kannustetaan kehittämään uusia yhteistyön muotoja ja kanavia. Julkisen sektorin voimavarojen yhä supistuessa kansalaistoiminnan merkitys tulee jatkossa korostumaan (Kulttuuriympäristöstrategia 2014, 26). Monen korjausrakentamiskeskuksen taustalla toimiikin jo aktiivinen kansalaisyhdistys.

Alueelliset kulttuuriympäristöohjelmat

Kulttuuriympäristöohjelmat toimivat paikallishallinnon tukena maankäytön ja rakentamisen ohjauksessa. Ne toimivat tietoperustana ja antavat suuntaviivoja rakennusperinnön hoidolle paikallistasolla. (Rakennusperintöstrategia 2001, 23 & 34.)

Keski-Suomen kulttuuriympäristöohjelma on laadittu vuonna 2004 ja sen toimintakausi on vuosina 2005–2015. Kulttuuriympäristöohjelma linjaa tavoitteet ja toimenpiteet maakunnan kulttuuriympäristön hoidolle (Keski-Suomen kulttuuriympäristöohjelman päivitetty tavoitteet 2011, 1). Tavoitteet päivitettiin vuonna 2011 maakunnan kulttuuriympäristöryhmän (MAKU) toimesta. Keski-Suomen kulttuuriympäristöohjelman mukaan korjausrakentamisen ammattilaisia tarvitaan maakunnassa (Keski-Suomen kulttuuriympäristöohjelma 2005, 5). Päivitetyissä tavoitteissa todetaan, että asiakaslähtöistä korjausneuvontaa on jo saatavilla. Korjausneuvontaa halutaan ohjata säilyttävän ja perinteisen korjauksen suuntaan, ja perinteisten korjaus- ja rakentamistapojen tuntemusta ja käyttöä tuetaan (mts. 6).

Korjausrakentamisen strategia

Korjausrakentamisen strategia on Ympäristöministeriön asunto- ja rakennusosaston vuonna 2007 julkaisema raportti. Se määrittelee linjauksia rakennetun ympäristön ylläpitoon ja korjaamiseen. Strategiassa (2007, 28) todetaan, ettei lyhytkestoinen, hankevetoinen neuvonta vastaa pysyvän neuvontapalvelun tarpeeseen. Strategian mukaan halutaan edistää rakennusten oikeanoppista ylläpitoa ja korjausta tukevan tiedon saatavuutta ja käytettävyyttä luomalla maan kattava korjausrakentamisen neuvontaverkosto. Strategian antamisen jälkeen on perustettu jo aiemmin mainittu Korjaustieto.fi-verkkoportaali.

3 KORJAUSNEUVONTA SUOMESSA

Museovirasto on antanut avustuskohteille korjausneuvontaa ennen yhteistyösopimustaan maakuntamuseoiden kanssa. Museoviraston rakennushistorian osasto alkoi julkaista Korjauskortistoa 1990-luvulla täydentämään neuvontapalveluitaan. Keski-Suomen museon rakennustutkija Päivi Anderssonin mukaan (2015) rakennuksen kunnostaja saa korjauskortistosta hyviä yksittäisiä ohjeita ja suosituksia, mutta kortiston käyttäminen korjauksen tukena ei välttämättä auta muodostamaan kokonaiskuvaa kohteesta. Pelkän korjauskortiston varassa toimiminen sulkee myös kohteen korjaustoimien seurannan pois. Rakennukseen tulisi suhtautua aina kokonaisuutena, jossa erilaiset tekniset ratkaisut vaikuttavat mahdollisesti toisiinsa.

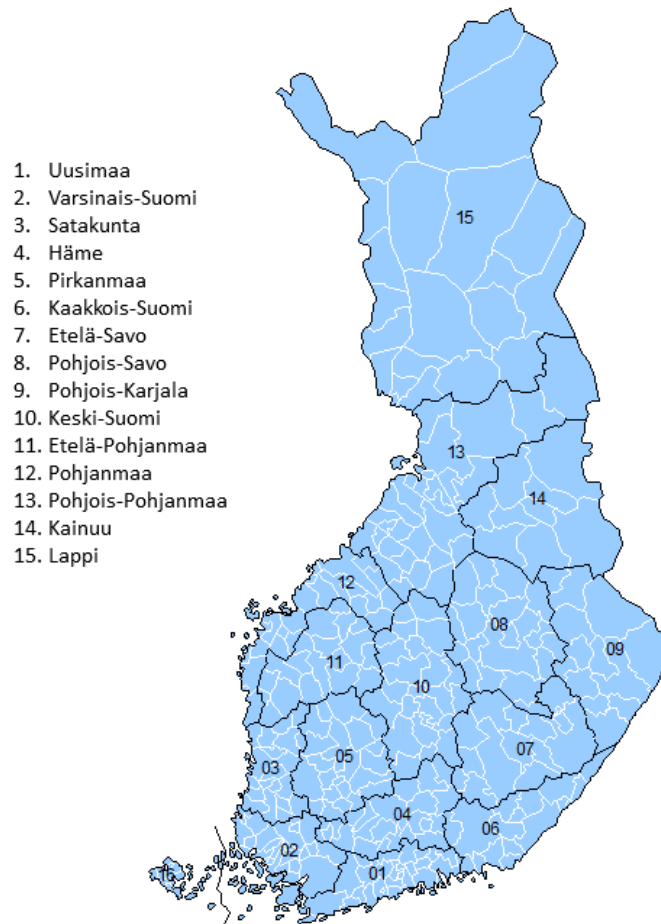
Stundarsin museon ja kulttuurikeskuksen intendentti Peter Båskin (2015) mukaan korjausrakentamiskeskustoja on perustettu Suomeen 1970-luvulta lähtien. 1990-luvulla oli neuvontakeskustoja jo siinä määrin, että päätettiin perustaan Korjausrakentamiskeskusten neuvottelukunta. Se oli silloisille keskuksille eräänlainen verkostoitumismalli, jonka tarkoituksena oli luoda edellytyksiä yhteistoiminnan kehittämiseksi. Korjausrakentamiskeskusten neuvottelukunta julkaisi myös omaa KORE-viestiä. KORE lopetettiin, kun Rakennusperinteen Ystävät ry perustettiin, sillä maahan ei tahdottu kahta päällekkäistä samalla asialla toimivaa organisaatiota. Korjausneuvontakeskusten uusi yhteistyöverkosto on jälleen kerran kehitteillä vuonna 2015.

Korjausneuvontaa yksityisille tarjoavat korjausrakentamiskeskusten lisäksi maakuntamuseot, joita on maassamme 22 kappaletta (Maakuntamuseot 2014). Rakennusperintöstrategiassa (2001, 21) kuitenkin todetaan, että maakuntamuseoilla ei ole riittävästi resursseja ylläpitää aktiivista korjausneuvontaa. Maakuntamuseoiden tehtävä on pääasiassa kerätä, tallentaa, tutkia ja välittää tietoa rakennusperinnöstä ja sen hoidosta.

Kuva 1. Maakuntamuseot (Museovirasto 2014).

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista (ELY) saa tietoa ELY:n myöntämistä rakennusperinnön hoitoavustuksista ja neuvontaa hoitoavustuskohteiden korjaustöihin.

Kuva 2. ELY-keskukset (Tilastokeskus 2015).

Varsinaisten korjausrakentamiskeskusten rinnalle on perustettu myös puhtaasti kaupallisia yrityksiä, joiden ydintoiminta keskittyy yleensä varaosapankin tai muun materiaalin kierrätystoiminnan ympärille. Korjausmateriaalien tarjonnan lisäksi kaupalliset toimijat järjestävät myös korjausneuvontaan liittyvää koulutusta, kuten pinkopahvitus- ja perinnemaalaukskurseja.

Näiden lisäksi korjausneuvontaa tarjoavat korjausrakentamisan eri toimijat. Nämä toimijat ovat kuitenkin useimmiten pieniä ja niiden osaaminen on hyvin vaihtelevaa. (Korjausrakentamisen strategia 2007, 15.)

4 KORJAUSRAKENTAMISKESKUKSET

Opinnäytetyöni tutkimusosioon olen kerännyt tietoja lähettämällä korjausrakentamiskeskuksiin kyselylomakkeen nykyisestä tai päättyneestä toiminnasta. Aktiivimpien korjausrakentamiskeskusten osalta tarvittava tieto löytyi pääosin keskusten omilta verkkosivuilta, joista olen näiltä osin koonnut tiedot, ellei asiayhteydessä toisin mainita.

4.1 Nykytilanne

Ajantasaisin tieto aktiivisista korjausrakentamiskeskuksista löytyy internetistä. Rakennusperintö.fi sekä Korjaustieto.fi -verkkosivustojen mukaan Suomesta löytyy tällä hetkellä 10 aktiivista korjausrakentamiskeskusta. Näiden keskusten lisäksi olen ottanut vertailun vuoksi työhöni mukaan muutamia toimintansa jo lopettaneita keskuksia. Selvityksessäni mukana ovat:

- Pohjois-Pohjanmaan korjausrakentamiskeskus PORA (Korjausrakentamiskeskus PORA 2015; Punkari 2002)
- Arkkitehtuuri- ja ympäristökoulu LASTU (Lastu 2015)
- Stundars (Båsk 2015; Stundars 2012)
- Curatio, Turunmaan korjausrakentamisyhdistys ry (Curatio 2015)
- Etelä-Savon rakennusperintöyhdistys ry (Etelä-Savon rakennusperintöyhdistys 2009; Luostarinen 2015)
- Rakennuskulttuuritalo Toivo (Satakunnan museo 2015; K-S museon rakennustutkimuksen arkisto 2015-c)
- Korjausrakentamiskeskus Tammela (Tammela 2015; Korjausrakentamiskeskus Tammela 2015)
- Itä-Uudenmaan rakennussuojelusäätiö SALVUS (Itä-Uudenmaan rakennussuojelusäätiö Salvus 2013)

- Tampereen rakennuskulttuurin keskus PIIRU (Rakennuskulttuurikeskus Piiru 2015)
- Korjausrakentamiskeskus VASO, osittain lopettanut (Korjausrakentamiskeskus Vaso 2014; Asikainen 2015)
- Rakentamiskeskus Vintilä, lopettanut (Rakennuskulttuurin edistämissätiö 2015)
- Rakennuskulttuurikeskus Herrala/Restaurointiosuuskunta Piirlasti, lopettanut (Kangas-Kuittinen 2015)

Edellisten lisäksi maassamme toimii muitakin rakennusperinnön asialla olevia toimijoita. Yhdistyksiä ovat muun muassa Lapin rakennusperinne ry, Pohjalainen rakennusperintö Ry, Pohjalaistalot Ry, Pohjois-Karjalan rakennusperinneyhdistys Rämpänä sekä Kymenlaakson Rakennusperinneyhdistys lisakki (Patentti- ja rekisterihallitus 2015). Kymenlaaksoon Loviisaan on myös perusteilla Perinnekeskus Kuggom (Kuggom 2015). Kruunupyssä on toiminut Suomen rakennussuojelukeskus Oy - Torgaren museoalue (Båsk 2015).

Jo toimintansa lopettaneita korjausrakentamiskeskuksia ovat Korjausrakentamiskeskus Lepistö Varkaudessa, Länsi-Uudenmaan korjausrakentamiskeskus ry Rubrica Karjaalla sekä Lounais-Suomen käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksen yhteydessä toiminut Korjausrakentamisen keskus Virmo Mynämäellä (Halme 2004, 119–120). Turun ammattikorkeakoulun yhteydessä toimi Turun Restaurointikeskus (Turun restaurointikeskus 2008, 28). Sastamalassa toimivan Rakennusperintökeskus Treevan toiminta on tällä hetkellä pysähtynyt henkilöresurssien vuoksi (Rakennuskulttuurin keskuksia 2015).

Rakennusperintöalan tietoutta herättelee myös vuonna 1997 perustettu (aktiivisena 2001 eteenpäin) valtakunnallinen yhdistys Rakennusperinteen ystävät Ry. Yhdistys julkaisee kolme kertaa vuodessa ilmestyvää Tuuma-lehteä, pitää verkkosivuillaan pientä puotia sekä järjestää alaan liittyviä matkoja ja teemapäiviä. (Rakennusperinteen ystävät ry 2015.)

4.2 Taustaorganisaatio

Selvityksen kohteena olevia korjausrakentamiskeskuksia on perustettu muutamien eri tavoin. 1990-luvulla aloittaneet Toivo ja Tammela ovat perustettu kaupungin toimintojen yhteyteen. Rakennuskulttuuritalo Toivo Porissa (1995–) on osa Satakunnan museota. Korjausrakentamiskeskus Tammela (1995–) on osa Rauman kaupungin ympäristövalvontaa. Museon yhteydessä toimii myös Pohjois-Pohjanmaan korjausrakentamiskeskus PORA Oulussa (2002–),

Yhdistyksen ylläpitämiä keskuksia ovat Arkkitehtuuri- ja ympäristökoulu Lastu Lapinlahdella (1993–), Stundars Mustasaarella (1994–), Turunmaan korjausrakentamisyhdistyksen Curatio Paraisilla (1999–), Pirkanmaan rakennuskulttuuriyhdistyksen Piiru Tampereella (2012–) sekä niin ikään myös Porvoon Salvus (1996–), joka on säätiön ylläpitämä. Edellä mainituista rakennuskulttuurikeskus Piirun käynnistämiprojektista vastasi Tampereen kaupungin kiinteistötoimi ja käytännön toteutuksesta Pirkanmaan rakennuskulttuuriyhdistys. Rantasalmella toimii Etelä-Savon rakennusperintöyhdistys (2008–). Etelä-Savon rakennusperintöyhdistys on ulkoistanut neuvonta- ja suunnittelupalvelunsa rakennuskonservointiyritykselle.

Korjausrakentamiskeskuksia on perustettu myös jonkin alan oppilaitoksen yhteistyönä pääosin EU-rahoituksellisina hankkeina. Uudenkaupungin Korjausrakentamiskeskus VASO (2012–2014) toimi kaksivuotisella hankkeella Uudenkaupungin ammatti- ja aikuisopisto Novidan yhteydessä. Rakentamiskeskus Vintilän (2009–2011) taustalla Joensuussa olivat Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu sekä paikallinen Rakennuskulttuurin edistämissäätiö. Rakennuskulttuurikeskus Herrala Ilmajoella perustettiin Ilmajoen käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksen yhteyteen 1990-luvun puolivälissä. Oppilaitoksen yhteyteen perustettiin restaurointiosuuskunta Piirlasti vuonna 2001. Sekä keskuksen että Piirlastin toiminta lopuivat sellaisenaan 2007 ja Piirlasti ajettiin myöhemmin alas.

4.3 Toiminnan rahoitus

Korjausrakentamiskeskuksen perustamisen käynnistämisvaiheessa voi hyödyntää erilaisia EU-rahastoja, valtion investointitukia tai muita lyhytkestoisia rahoitusläh-

teitä. Kaupungin muiden yksiköiden yhteydessä toimivat korjausrakentamiskeskukset ovat budjetiltaan osa kaupungin budjettia.

Rakennerahastotoiminta on alkanut Suomessa maan liittyessä Euroopan unioniin 1995. Tällä hetkellä on menossa neljäs ohjelmakausi, Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020. Siitä löytyy viisi toimintalinjaa, ja tulevien hankkeiden tulee toteuttaa jotakin listatuista erityistavoitteista. Suomi saa tukea kahdesta eri rahastosta. Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) tavoitteena on parantaa työllisyyttä erityisesti heikoimmin työllistyvillä alueilla sekä lisätä alueiden kilpailukykyä ja elinvoimaisuutta. Euroopan sosiaalirahaston (ESR) tavoitteena on osaamista ja palvelurakenteita kehittämällä tukea työllisyyttä ja työllistymisedellytyksiä. Rahaston tuella voidaan edistää tasa-arvoa, ehkäistä syrjäytymistä, kehittää osaamista, työoloja ja henkilöstön hyvinvointia. Sen avulla voidaan myös kehittää työmarkkinoiden toimintaa helpottavia järjestelmiä sekä aktivoida ihmisiä osallistumaan ja tekemään työtä. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2015-b.)

Keski-Suomessa rakennerahasto-ohjelman linjaukset ja toteuttamisen valinnat noudattavat pääasiallisesti Keski-Suomen maakuntastrategiaa sekä siihen liittyvää maakuntaohjelmaa (Työ- ja elinkeinoministeriö 2015-a). Keski-Suomessa rakennerahoituksen myöntämisestä vastaa Keski-Suomen ELY-keskus (Ely-keskus 2015).

Rakennerahastojen lisäksi on mahdollisuus hakea tukea Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta. Näiden tukien saaminen perustuu Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaan 2014–2020. Lisätietoja saa ELY-keskuksista tai Leader-ryhmistä. Leader-ryhmät ovat kehittämisyhdistyksiä, jotka myöntävät rahoitusta maaseudun kehittämishankkeisiin ja yritystukiin paikallisten maaseudun kehittämisstrategioiden tavoitteiden mukaisesti. (Maaseutuverkostoyksikkö 2014.)

PORA on osa Pohjois-Pohjanmaan museota, mutta toiminnan käynnistämistä rahoitettiin ESR:n kautta. Toivo ja Tammela ovat molemmat osa kaupungin toimintaa ja näin ollen osana kaupungin budjettia. Toivo laskuttaa esimerkiksi neuvontakäynneistä, ja keskuksen yhteydessä on materiaalimyymälä, jotka molemmat toimivat sille myös tulonlähteinä. Molemmat keskuksat saivat aloittamisrahoitusta perustamisvaiheessa Satakunnan liitolta (K-S museon rakennustutkimuksen arkis-

to 2015). Piirun aloittamishankkeen rahoituksesta vastasivat EAKR, Pirkanmaan ELY-keskus sekä Tampereen kaupunki. Jo useita vuosikymmeniä toiminut Stundars rahoittaa toimintaansa yhdistyksen kautta sekä saa toimintatukea Mustasaaren kunnalta ja valtionavustusta Opetusministeriöstä. Uudenkaupungin Vaso sai kaksivuotiseen hankkeeseensa rahoituksen Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta. Rakentamiskeskus Vintilä sai rahoitusta EAKR:sta, Pohjois-Karjalan ympäristökeskukselta, Pohjois-Karjalan maakuntaliitolta sekä Joensuun Seudun Kehittämisyhtiöltä. Rakennuskulttuurikeskus Herralan toimintaa rahoitettiin erilaisin EU-projektein ja toimintaa yritettiin saada taloudellisesti kannattavaksi siinä lopulta onnistumatta. Curatio pyörittää toimintaansa yhdistyksen kautta, sekä rahoittaa toimintaansa muun muassa mahdollisilla yhdistyksen myyntituotoilla ja erilaisilla toiminta-avustuksilla kunnilta/rahastoista/säätiöiltä. Etelä-Savon rakennusperintöyhdistys toimi alkuun lahjoitusvaroin sekä hyödyntäen talkoovoimaa. Yhdistys sai myös LEADER-rahoitusta ja EU:n hankerahoitusta. Nykyään käytännön toiminta on pääasiallisesti yrittäjäpohjaista. Salvus toimii oletettavasti säätiön varoin ja Lastu yhdistyksen varoin.

4.4 Toiminnan laajuus

Toimiva korjausrakentamiskeskus tarvitsee mahdollisimman monipuolista toimintaa kannattaakseen. Tähän työhön selvitettiin keskuksista muutamia tavallisimpia toiminnan osia ja niiden yleisyyttä keskuksissa.

Varaosapankki. Suurimmalla osalla korjausrakentamiskeskuksista on toiminnassaan mukana varaosapankki. Stundarsissa varaosapankki on mukana suunnitteilla olevaan laajempaan toimintaan. Varaosapankin toiminta on ulkoistettu yhdistykselle Toivossa sekä yrittäjälle Etelä-Savon rakennusperintöyhdistyksellä sekä Salvuksella. Korjausrakentamiskeskus Vason varaosapankki siirtyi hanketoiminnan loppumisen jälkeen Vanhat talot ry:lle. Varaosapankkia ei mainita toiminnassa mukana Lastulla, PORAlla eikä Vintilällä.

Koulutusta. Useimmissa selvityksessä mukana olevissa korjausrakentamiskeskuksissa järjestään tai järjestettiin pienimuotoista alan koulutusta ja kurssitoimintaa. Koulutus on lähinnä yhden tai muutaman päivän aikana järjestettävää koulu-

tusta useimmiten työpajatyöskentelyn kautta. Koulutustoiminnasta ei löytynyt merkintää ainoastaan PORAlta, Salvukselta ja toimintansa lopettaneelta Vintilältä.

Osaajarekisteri. Osaajarekisterin ylläpitämisellä keskuksset voivat suositella asiakkailleen alan ammattilaisia ja erikoisosaajia. Parhaimmillaan osaaja- tai taitajarekisteri on kaikkien helposti saatavilla internetissä. Osaajarekisteristä ei löytynyt mainintaa Vintilältä, PORAlta, Tammelalta eikä Stundarsista. Vintilän toimialueella Joensuussa toimii kuitenkin rakennusperinneyhdistys Räppänä, jolla on toiminnassaan mukana sekä taitajarekisteri että internetissä toimiva räppänätori rakennusmateriaalin kierrätykseen (Räppänä 2015). Stundarsissa suositellaan korjausneuvonnan yhteydessä hyväksi tiedettyjä ammattilaisia.

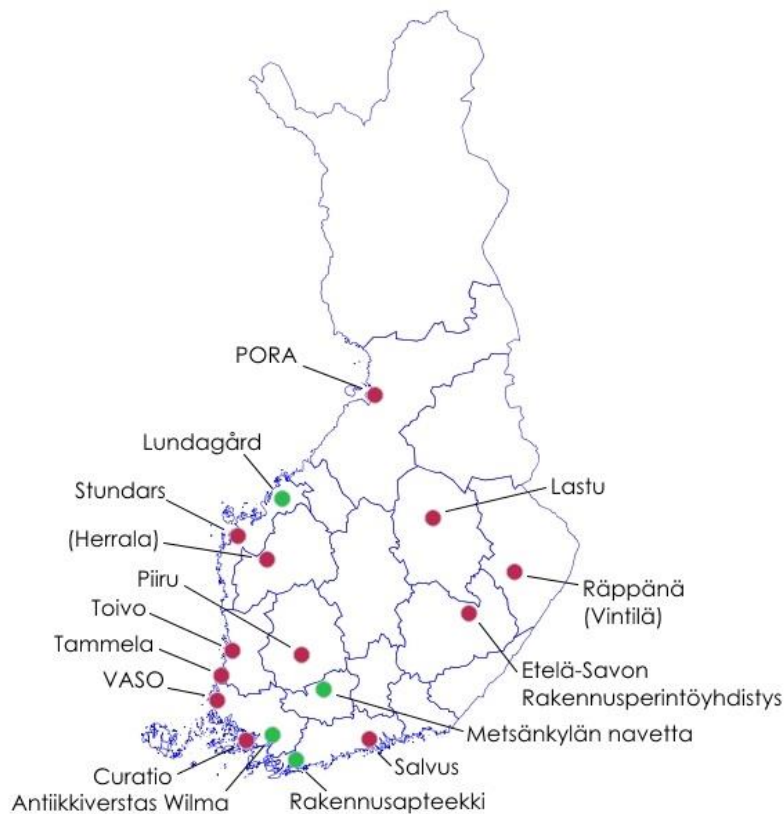
Materiaalipuoti. Keskuksen yhteydessä voi toimia materiaalipuoti, josta asiakas voi ostaa perinteiseen rakentamiseen liittyviä rakennusmateriaaleja ja –tarvikkeita. Puoti kuuluu tällä hetkellä harvemman keskuksen toimintaan. Vasolla on materiaalipuoti toiminnassa mukana kesäisin varaosapankin yhteydessä. Herralalla oli toiminnassaan mukana materiaalipuoti. Curatiolla sekä Toivolla on varsinainen alan materiaalipuoti, ja Stundarsilla on puoti museoalueella, mistä saa muun museotavarankin lisäksi myös jotakin alaan liittyvää tarpeistoa.

Erityispiirteitä. Usean keskuksen toimintaan kuuluu toimitiloissa sijaitseva korjausrakentamisen tai restauroinnin näyttely. Stundarsissa aiotaan tulevaisuudessa panostaa Korjausrakentamisen osaamiskeskukseen. Aiheesta on jo ollut käynnissä esiselvityshanke (Båsk 2015). Stundars on keskuksista oletettavasti kaikkein kansainvälisimmin suuntautunut pitkän historiansa sekä sijaintinsa ansioista, ja siellä on oltu mukana monenlaisissa kansainvälisissä projekteissa. Lastun toimintaan kuuluu taidekoulu ja rakennusalan toimintakeskus. Salvuksen toimintaa täydentää Porvoon vanhalla asemalla toimiva, yrittäjän pyörittämä Porvoon Wanha Rautakauppa, jonka palveluihin kuuluu varaosapankin pyörittäminen sekä materiaalipuoti. PORAn verkkosivuilta löytyy kaikkien saatavilla olevat korjausrakentamisen tietopankki sekä tuholaitietokanta. Vintilän toimintaan kuului rakentamisneuvonnan lisäksi energianeuvonta ja rakennusmateriaalinäyttely. Piirun taustalla toimiva Pirkanmaan rakennuskulttuuriyhdistys julkaisee Vanhan rakennuksen kunnostusopas -sarjaa, jonka osat ovat kaikkien saatavilla sähköisinä versioina Piirun nettisivujen kautta.

Konservaattori on palkattuna keskukselle Toivossa Porissa sekä kesäisin Stundarsissa. Stundarsissa työskentelee myös restauroija. Restauroija oli toiminnassa mukana myös Herralassa sekä VASOssa Uudessakaupungissa. Tampereen Piirun toiminnassa mainitaan perinnerakentaja.

4.5 Sijainti ja saavutettavuus

Kiinteät toimitilat takaavat asiakkaiden varsinaisen löytämisen keskukseseen nettisivujen käyttämisen tukena. Kaikilla keskuksilla on ollut jossain vaiheessa toimintaa kiinteät toimitilat, jonka kautta toimintaa on pyöritetty tai johon on keskitetty asiakkaille palveluita.

Kuva 3. Korjausrakentamiskeskusten sijoittuminen.

Etelä-Suomi on parhaiten edustettuna korjausrakentamiskeskusten osalta, mikä on luonnollista Suomen vanhimman rakennuskannan keskittyessä eteläiseen Suomeen sekä rannikkoseuduille. Puutalovaltaiset keskustat Raumalla, Porissa ja Uudessakaupungissa ovat varmasti myös omalta osaltaan vaikuttaneet keskusten

perustamiseen akuutin rapistumisuhan vuoksi. Osaamista korjaus- ja perinnerakentamisen alalla tarvitaan kuitenkin kautta maan. Paikallisen rakennustavan ja –tyylin tuntemus löytyy maakuntamuseoiden kautta.

4.6 Kaupalliset toimijat

Suuren yleisön tietoisuudessa on ehkä parhaiten maamme suurimmat, kaupalliset korjausrakentamiskeskukset. Kaupallisia toimijoita on vuonna 2015 esimerkiksi Rakennusapteekki Billnäsissä, Metsänkylän navetta Hämeenlinnassa, Perinnerakentamisen keskus Oy Antiikkiverstas Ab Halikossa, Lundagård Purmossa, Wanhalla wallankumous Turussa, Roseborg Oy Ruotsinpyhtäällä, Porwoon Wanha Rautakauppa ja Tamminaula Nousiaisissa. Esittelen näistä kolmen suurimman toimintaa hieman laajemmin.

- Rakennusapteekki, Billnäs (Rakennusapteekki 2015)
- Metsänkylän navetta, Hämeenlinna (Metsänkylän navetta 2015; Domus Classica 2015; Navetta.com 2011)
- Antiikkiverstas Wilma, Salo (Antiikkiverstas 2014)

Rakennusapteekki on perustettu vuonna 1994 Billnäsiin ja sitä voi kutsua alan kaupallisten toimijoiden uranuurtajaksi Suomessa. Varaosapankki tuli mukaan toimintaan 1997 ja rakennustavarakauppa 2001. Rakennusapteekki järjestää lyhytkursseina koulutusta eri aiheista, kuten hirsirakentaminen ja ikkunanentisöinti. Rakennusapteekin julkaisema Rakennusapteekin käsikirja toimii yrityksen tuoteluettelona ja sisältää työohjeita eri aiheista. Verkkosivustoilta löytyy myös verkkokauppa, jossa on myynnissä kunnostustöissä tarvittavia materiaaleja ja tarvikkeita perinteiseen tyyliin. Rakennusapteekki on vastikään avannut toisen toimipisteensä Helsingin Korkeavuorenkadulle.

Metsänkylän navetta perustettiin vuonna 2003 Hämeenlinnan Hattulaan. Navetalla toimii varaosapankki ja vuonna 2008 perustettu rautakauppa Domus Classica, josta saa hankittua uusia tarvikkeita ja materiaaleja perinnerakentamiseen. Domus Classica toimii myös verkkokauppana. Metsänkylän navetta avasi toisen verkkosi-

vustonsa nimellä Navetta.com 2011. Navetta.comista löytyy laaja ja aktiivisesti ylläpidetty osajarekisteri, ja rakennusvaraosien sekä vanhojen hirsikehikoiden sekä kiinteistöjen välitystä. Navetta.com:ssa yksityiset ja yritykset saavat itse jättää myynti- ja osaamisilmoituksiaan. Metsänkylän navetta järjestää myös vanhojen rakennusten kunnostamiseen liittyviä koulutuspäiviä. Toiminnassa on mukana myös omilta verkkosivuilta löytyvät keskustelupalsta, ohjeita vanhan rakennuksen kunnostajalle -palsta sekä omistajan ylläpitämä blogi.

Antiikkiverstas Wilma Salon Halikossa on perustettu vuonna 2005, mutta toimintaa on ollut eri muotoisena jo vuodesta 1990. Keskuksen toimintaan kuuluu oma erikoishöyläämö ja maalinvalmistamo. Rikalanmäellä toimii myymälä sekä verkkosivustoilla verkkokauppa. Verkkosivustolta löytyy myös ohjeita ja neuvoja kunnostajalle. Keskus järjestää koulutusta päivän kursseina. Antiikkiverstaan erikoisuutena on Ruotsin Gysingen tapaan hahmoteltu neuvontavartti, joka on aina asiakkaalle ilmainen. Laajemmista neuvontahetkistä tai -matkoista yritys veloittaa hinnastonsa mukaan.

5 ESIMERKKIKOhteita JA ANALYSOINTIA

Toivo PORI (museo). Toivo perustettiin EU-hankerahoitusbuumin aikaan yhdessä Raumalle perustetun Tammelan kanssa. Toivo on oiva esimerkki hyvin toimivasta ja muodostetusta korjausrakentamiskeskuksesta. Toivo toimii Satakunnan museon alaisuudessa. Toimintaan on palkattu rakennuskonservaattori, joka tekee maksullisia neuvontakäyntejä yksityisten kohteisiin. Korjausneuvontaa saa myös veloitusetta paikan päältä Toivosta. Toivossa on hyvä materiaalipuoti perinnerakentajalle ja vanhan kunnostajalle. Tiloihin on myös rakennettu vanhojen rakennusten korjausnäyttely. Toivossa järjestetään säännöllisesti koulutuspäiviä muun muassa ikkunoiden korjauksesta sekä osallistutaan aktiivisesti lasten kulttuuriperintöopetukseen. Toivon internet-sivuilta löytyy eri aiheisia vanhan rakennuksen korjausvinkkejä, jotka ovat yleisesti hyödynnettävissä. Alkujaan toiminnassa mukana ollut varaosapankki on sittemmin ulkoistettu Porin seudun rakennuskulttuuriseura Ry:lle.

Herrala ILMAJOKI (kaupunki/oppilaitos). Korjausrakentamiskeskus perustettiin Ilmajoen käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksen yhteyteen 1990-luvun puolivälissä. Toiminta siirtyi kunnostettuihin tiloihin 2002, jolloin keskus nimettiin Rakennuskulttuurikeskus Herralaksi. 2000-luvun alussa keskuksen yhteyteen perustettiin restaurointiosuuskunta Piirilaasti. Alkuvaiheessa toimintaa käynnistettiin Ilmajoen kunnan ja oppilaitoksen rahoituksella. Toiminnan rahoitusta täydennettiin vuonna 1997 alusta lähtien erilaisin EU-projektein. Toimintaan kuului neuvonta-, varaosa- ja suunnittelupalvelut mukaan lukien varsinaiset restauroinnin työsuoritukset. Keskuksessa oli myös alan tarvikkeiden materiaalipuoti. Toimintaa ei yrityksistä huolimatta saatu taloudellisesti vakaalle pohjalle. Oppilaitoksessa, jonka yhteydessä keskus toimi, tehtiin suuria organisaatiomuutoksia. Toiminnan jatkaminen projektiluontoisesti erilaisin hankevaroin ei tuntunut enää mielekkäältä. Toiminta korjausrakentamiskeskuksessa loppui 2007 ja myös Piirilaastin toiminta pian tämän jälkeen.

Curatio PARAINEN (yhdistys). Turunmaan korjausrakentamisyhdistys Ry:n Curatio on perustettu 1999. Yhdistys pyörittää toimintaansa tarjoamalla yleisölle korjausrakentamisen neuvontaa, ylläpitämällä varaosapankkia, tekemällä neuvoa-

antavia kenttäkäyntejä, harjoittamalla valistustoimintaa, ylläpitämällä tietopankkia ja käsikirjastoa sekä ylläpitämällä ja kehittämällä korjausrakentamiskioskia. Toimintaansa yhdistys rahoittaa osin omin tuotoin, varaosapankin, julkaisujen ja materiaalien myyntituotoin sekä toiminta-avustuksin. Yhdistys on julkaissut teoksen Vanhan talon historia ja hoito – rakennusperintöä Turunmaalla (2011), joka tarjoaa oivan tietopaketin vanhan talon kunnostajalle. Neuvontakäynneistä yhdistys veloittaa oman hinnastonsa mukaan. Yhdistys järjestää tapahtumia ja koulutuspäiviä.

Rakennuskulttuurin keskus Piiru TAMPERE (yhdistys/museo/kaupunki). Tuorein esimerkkikohteista on Piiru Tampereella. Toiminta käynnistyi EAKR-projektilla Uittoyhdistyksen talon korjaaminen. Projekti päättyi vuonna 2014, jonka myötä saatiin tilat rakennuskulttuurin keskukselle. Projektista vastasi Tampereen kiinteistötoimi ja käytännön toteutuksesta Pirkanmaan rakennuskulttuuriyhdistys Ry. Yhdistys perustettiin Tampereen rakennuskulttuurin neuvonta- ja koulutuskeskus -projektin myötä, joka taasen käynnistyi lokakuussa 2011. Tämän projektin varsinainen tarkoitus oli luoda korjausrakentamiskeskukselle toimintamalli ja käynnistää varsinainen toiminta. Projektissa oli samat rahoittajat kuin edellä mainitussakin projektissa, mutta toteutustahona oli Ekokumppanit Oy. Projektiin muodostettiin ohjausryhmä, jossa oli edustajia monesta eri organisaatiosta. Ohjausryhmään kuului jäseniä Tampereen kaupunkikehitysryhmästä, Pirkanmaan maakuntamuseosta, Pirkanmaan ELY-keskuksesta, Tampereen Aikuiskoulutuskeskuksesta, Pispalan kumppanuus Ry:stä sekä sittemmin perustetusta Pirkanmaan rakennuskulttuuriyhdistyksestä. Tampereen Piirun malli on hyvä esimerkki monen eri organisaation yhteistyöstä.

Stundarsin intendentin Peter Båskin mukaan usean korjausrakentamiskeskuksen, niin kaupallisen kuin ei-kaupallisenkin, esikuvana on toiminut Ruotsin ensimmäinen korjausrakentamiskeskus – byggnadsvårdscentrum Gysinge (Båsk 2015). Gysinge on perustettu vuonna 1990. Rakennusapteekki julkaisee omaa käsikirjaansa Gysingen tapaan, ja Antiikkiverstaan neuvontavartti on myöskin Gysingen mallin mukaan. Gysingellä on oma maalinalmestamo ja toinen sivupiste Tukholman keskustassa. (Gysinge 2015.) Gysingen jälkeen on Ruotsiin perustettu lukuisia muita korjausrakentamiskeskuksia. Toimintamalli on useimmiten näissäkin Gysingen peruja.

Museon yhteyteen perustettu korjausrakentamiskeskus on lähtökohtaisesti hyvä malli tietotaidon, asiantuntemuksen sekä luotettavuuden myötä. Aika ei vain ole otollinen perustamismallille kulttuurin ollessa ensimmäinen, jonka budjettia lähde-tään karsimaan tai ainakin rajoittamaan huonossa taloustilanteessa. Toimivan keskuksen tulisi kuitenkin tehdä jollakin tapaa yhteistyötä seutukunnan museon kanssa. Rakennuskulttuuritalo Toivo on hyvä esimerkki toimivasta, museon yhteydessä olevasta keskukselta. Heillä on monipuolinen palveluntarjonta niin tavara-puodin, konservaattorin neuvontakäyntien kuin tapahtumien ja koulutuspäivien järjestämisen osalta.

Oppilaitoksen yhteyteen perustetut keskuksset eivät ole olleet kestoiltaan kovin pitkäikäisiä. Näitä keskuksia ovat olleet Vaso, (Vintilä,) Herrala, Turun Restauraointi-keskus sekä Wirmo. Mikäli keskus on pyörinyt pääasiassa projektirahoituksella eikä toimintaa ole saatu taloudellisesti kannattavaksi, on jossain vaiheessa edessä budjetin supistaminen oppilaitoksen varoista. Valtaosassa kyseisistä oppilaitoksista myös alan koulutus on kokonaan lakkautettu.

Yhdistyksen pyörittämä korjausrakentamiskeskus toimii hyvin usealla taholla. Mikäli kiinteän toimipisteen ylläpitokulut eivät ole mahdottomat, itse toiminnan pyörittäminen on taloudellisesti mahdollista hiljaisempinakin aikoina. Yhdistyksen pyörittämässä korjausrakentamiskeskuksessa on myös se etunsa, ettei kaikkea tulonlähteitä tarvitse muodostaa heti kerralla, vaan toimintaa voi rakentaa kasaan pikkuhiljaa. Yhdistyksen tulee kuitenkin olla aktiivinen ja monipuolinen toiminnoiltaan pysyäkseen kilpailussa mukana, kuten monipuolinen Curatio Paraisilla. Tämä vaatii useimmiten yhden tai muutaman aktiivisen henkilön yhdistyksen avainhenkilöiksi. Piirun julkaisemat korjausoppaat ovat hyvä lisä toiminnan monipuolisuuteen – aika näyttää, kuinka Piirun toiminta tulee muodostumaan Uittoyhdistyksen taloon tulevaisuudessa.

Perustamisvaiheen hankkeistamisessa on vaarana, ettei toiminta jatkukaan aktiivisen hankevaiheen jälkeen. Taustalla voi olla liian suurpiirteiset jatkosuunnitelmat tai resurssipulaa jatkorahoituksessa tai henkilöstössä. Vason toiminta jatkuu hankkeen jälkeen yhdistyksen ylläpitämänä, mutta ei kovin aktiivisena. Rahoitusta muunlaiseen toimintaan ei saatu. Vintilän toiminta Joensuussa päättyi hankkeen jälkeen – jäljellä toiminnasta on enää internetsivut sekä näyttelymateriaali. Etelä-

Savon rakennusperinneyhdistys ulkoisti neuvonta- ja suunnittelupalvelunsa sekä varaosapankin pyörittämisen yrittäjälle.

Piirun taustalla oli hyvä, monipuolinen eri organisaatioiden ohjausryhmä. Mikäli keskus on edes osittain osa kaupungin jonkin yksikön toimintaa, tällainen laaja ohjausryhmältä saatu näkökulma olisi varmasti hyödyksi.

Rakennuskulttuurikeskus Herralalla oli melko monipuolista toimintaa, mutta keskus ei kuitenkaan pystynyt kantamaan itseään taloudellisesti. Toiminnan laajuus ei olekaan tae toiminnan kannattamiselle, jos muita resursseja (kuten henkilöstö- ja rahoitusresurssit) ei ole tarpeeksi käytettävissä.

6 KESKI-SUOMEN MAHDOLLISUUDET

Keski-Suomeen on ollut 2000-luvun alussa suunnitteilla oma korjausrakentamiskeskus Keski-Suomen museon yhteyteen. Asiasta oli käynnissä esiselvityshanke, jonka jälkeen oli tarkoitus perustaa varsinainen rakennusosapankki korjausrakentamisen koulutus- ja neuvontapalveluineen. Hanke oli nimeltään ”Rakennetun kulttuuriympäristön ja säilyttävän rakentamisen kehityksen ja koulutuksen pilottiprojektin esiselvityshanke”. Hanke oli käynnissä 1.1.–30.4.2000. Hankkeen aktiivisina toteuttajina olivat Keski-Suomen museon rakennustutkija Päivi Andersson sekä rakennuskonservaattori Soile Kilpi. (K-S museon rakennustutkimuksen arkisto 2015-b.) Anderssonin (2015) mukaan hanke ei edennyt esiselvitysvaihetta pidemmälle projektin toisen avainhenkilön työllistyttyä muualle sekä johtuen myös osittain hankesuunnitelman rajauksesta.

Keski-Suomen Pilasteri oli perinteisen puurakentamisen hanke, joka alkoi vuonna 2001. Tämän hankkeen päävastuullinen vetäjä oli Pohjoisen Keski-Suomen oppimiskeskus Äänekoskella, ja Keski-Suomen museo toimi yhteistyökumppanina. Hankkeen myötä perustettiin Keski-Suomen perinnerakentamisyhdistys Pilasteri ry. Pilasteri-hankkeen rahoitus tuli valtiolta sekä ESR:sta. Projekti jatkui sittemmin pohjoisen Keski-Suomen hankkeena. Pilasteri-hankkeen myötä Laukaan vankilassa alettiin harjoittaa ikkunankunnostustyötä. (K-S museon rakennustutkimuksen arkisto 2015-a.)

6.1 Taustaorganisaatio ja toimintamalli

Tämän päivän Suomessa on lähes mahdotonta lähteä rakentamaan ajatusta korjausrakentamiskeskuksen perustamisesta museon yhteyteen. Aika ei yksinkertaisesti ole otollinen, sillä rahoitusta tällaiseen lisäpalveluun ei ole saatavilla. (Silén 2015). Anderssonin (2015) mukaan sekä maakuntamuseoilla että ELY-keskuksilla on tällä hetkellä jo nykyisilläkin toimintamalleilla resurssipulaa. Todennäköisimmin toimivat vaihtoehdot korjausrakentamiskeskuksen taustaksi olisivat aktiivinen yhdistys tai kaupallinen yritys. Kaupallinen malli olisi lähtökohtaisestiärkevin tapa aloittaa toimintaa, sillä toiminnan pitää olla silloin alusta asti tuottavaa. Kaupallis-

ten toimijoiden palvelut ovat useimmiten hyvin pitkälle hiottuja ennen toiminnan aloittamista. Silén (ml.) toteaa, että Keski-Suomessa olisi selkeästi tarvetta jonkin tyyppiselle alan kaupalliselle toimijalle. Varsinkin korjaussuunnittelupalveluille olisi hänen mukaansa maakunnassa kysyntää. Maakunnassa toimii jo ainakin yksi rakennusperinnön asialla toimiva yhdistys, jo aiemmin mainittu Pilasteri Ry. Korjausrakentamiskeskuksen taustalla toimivasta yhdistyksestä tulisi löytyä yhteistä halua ja ponnisteluhalukkuutta keskuksen perustamiseen, jotta projekti menestyisi. Rakennuskulttuurikeskus Piirun tapaan ulkopuolinen ohjausryhmä olisi hyvä vaihtoehto keskuksen toimintojen koordinoinnin suhteen, ja se osallistaisi samalla maakunnan alan tekijöitä ja toimijoita.

Oli perustajataho sitten yritys tai yhdistys, perustamisvaihe tulisi osata markkinoida ja tuoda ihmisten tietouteen mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Tietoisuuden ja kiinnostuksen yleinen herättäminen rakennusperinnön hoitoon olisi tarpeen, jotta palveluita osattaisiin jatkossakin kysyä.

Anderssonin (ml.) mukaan tarpeen olisivat klinikkatyyppiset palvelut, jossa suhdaudutaan työkohteena olevaan rakennukseen aina kokonaisuutena. Keski-Suomen ELY-keskuksen rakennusperinnön hoitoavustuskohteiden neuvonnasta vastaavan arkkitehti Liisa Bergiuksen (2015) näkemys on, että palveluiltaan suppeampi korjausrakentamiskeskus ei tule toimimaan, vaan sillä on oltava alusta asti laajempi toimintamalli kannattavuuden takaamiseksi. Hänen mukaansa toiminnassa olisi hyvä olla mukana myös osaajarekisteri, sillä sekä maakuntamuseo että ELY-keskus eivät voi suositella yksittäisiä alan tekijöitä korjausavustuskohteisiinsa. Ideaaleinta olisi, mikäli käsityöläisiä ja eri alojen taitajia pystyttäisiin osallistamaan muullakin tapaa mukaan keskuksen toimintaan pelkän yhteystietorekisterin lisäksi. Esimerkiksi koulutus- ja kurssipäivien järjestämisessä voisi hyödyntää tätä verkostoa.

Varaosapankki tuntuu olevan helpoin ja luontevin tapa käynnistää korjausrakentamiskeskuksen toimintaa. Sen ympärille on helpompaa lähteä rakentamaan muuta toimintaa. Varaosapankki ei kuitenkaan voi olla itsetarkoituksellinen päämäärä, sillä tarkoitus on edesauttaa vanhojen rakennusten säilymistä, ei purkamista. Varaosapankki on kuitenkin olennainen osa nykypäivän korjausrakentamiskeskuksen toimintaa, sillä esimerkiksi päivän ekotehokkuuden nimissä halutaan kierrättää

mahdollinen purkutavara kiinteistöistä toisille hyödyksi. Silén (ml.) toteaa, että kilpailijoina korjausrakentamiskeskuksella saattaa olla samalla seutukunnalla kierrätyskeskukset ja muut varaosapankit. Ongelmana näiden tekijöiden kanssa on hänen mukaansa korjausrakentamisen ja kunnostustöiden laadun tarkkailu, tietämys tyylikausista ja muu asiantuntija-apu.

Alan tarvikkeiden materiaalipuoti olisi maakunnassa tarpeen. Perinnerakentajan tuotteita saa ostettua suurilta osin nykypäivän rautakaupoista, mutta tarjonta on hajanaista. Talon kunnostajalle olisi eduksi, mikäli korjaustarvikkeita saisi yhdestä toimipisteestä mahdollisimman laajalla valikoimalla saman asioinnin yhteydessä. Materiaalien myyntiä voisi harjoittaa myös toimitusmyyntinä, jolloin kaikkia tuotteita ei tarvitsisi pitää korjausrakentamiskeskuksen varastossa valmiina, vaan tavaraa voitaisiin tilata asiakkaalle tarpeen mukaan - esimerkiksi yhdessä tehtyjen kunnostussuunnitelmien kautta.

6.2 Toiminnan rahoitus

Korjausrakentamiskeskuksen toimintaa ei nykypäivänä voi perustaa pelkästään EU-tason, valtion tai kuntatason rahoituksen varaan (Silén 2015). Keski-Suomen omalle keskukselle voisi ajatella yleistynyttä tapaa käynnistää toiminta hankerahoituksella, eli valjastaa käynnistämävaihe hankkeen muotoon. Kulttuuriympäristöstrategian (2014, 5) toimeenpanosuunnitelmassa mainitaankin, että yrittäjiä halutaan kannustaa ”hyödyntämään yritysten perustamiseen, kehittämiseen ja koulutukseen sekä elinkeinotoimintaan ja hankkeisiin suunnattua kansallista ja EU-rahoitusta niin, että kulttuuriympäristön mahdollisuuksia käytettäisiin ja hyödynnettäisiin osana yrityksen toimintaa ja sen markkinointia”. Kiinteiden toimitilojen kunnostaminen johonkin rapistumisuhan alla olevaan vanhempaan rakennukseen palvelisi monien tahojen intressejä. Yksityiselle kuluttajalle on aina helpompaa, mikäli palvelut löytyisivät yhdestä ja samasta toimipisteestä. Toimitilojen ostoon voisi mahdollisesti hyödyntää investointitukea ja itse kunnostustöihin Museoviraston tai ELY-keskuksen korjausavustusta, riippuen kohteen arvotusstatuksesta. Tulevan keskuksen sijainnista riippuen hankerahoituksessa voisi hyödyntää mahdollisesti myös Leader-rahoitusta.

6.3 Erikoistuminen

Liisa Bergiuksen (ml.) mukaan eräs hyvä vaihtoehto uudelle keskukselle olisi erikoistua energiatehokkuusasioihin. Silén (ml.) toisaalta muistuttaa, että modernimman rakennusperinnön korjaushaasteet vaativat aivan erilaista tietämystä ja osaamista ”uusine” materiaaleineen ja korjaustekniikoineen. Kuten aiemmin on jo mainittu, nykyiset rakennuskonservoinnin ja -restauroinnin koulutukset keskittyvät lähes kokonaan perinnerakentamiseen. Andersson (ml.) toteaa, että moderniin rakennusperintöön keskittyvässä korjausrakentamiskeskuksessa vaadittaisiin laajempaa ryhmätyötä sekä verkostoitumista ja yleensäkin hyvin laajaa osaajakenttää. Mukana tulisi olla ohjausryhmän tyyppinen ammattikunnat ylittävä asiantuntijaryhmä. Tarpeeksi laajan tietotaustan saavuttaminen voisi Anderssonin mukaan olla haasteellista.

7 POHDINTA

Yleisesti tarkastellen koko korjausrakentamisen kenttä on eräänlainen villi länsi vaihtelevan tasoisine palveluntarjoajineen. Samaa työsuoritusta voi olla tarjoamassa jopa eri toimialojen edustajia. Kuluttajan kannalta tilanne on hankala, sillä pelkkä hintavertailu kunnostustöissä ei kannata pitkälle rakennuksen tulevaisuutta ajatellen.

Korjausrakentamiskeskuksen määritelmä on jo lähtökohtaisesti hankala. Samalla kentällä toimii hyvin erilaisista lähtökohdista ponnistavia keskuksia. Kaikki keskuksset kuitenkin palvelevat samaa tarkoitusta ja asiakaskuntaa: halutaan auttaa, neuvoa ja palvella vanhojen rakennusten kunnostamista perinteisin menetelmin ja materiaalein edesauttaen kohteen säilymistä.

Korjausrakentamiskeskusten perustaminen ja itse toiminta ei ole ylemmältä taholta valvottua, kontrolloitua tai laatuvarmistettua. Mikäli näin olisi, riskinä voisi olla nykyrakentamisen kaltainen pykäläviidakko, joka hankaloittaisi keskusten perustamista ja toimintaa. Lakeja ja normeja on kunnostustöissäkin noudatettava, mutta samalla on hyväksyttävä, että vanhempaan rakennukseen sopivat yleensä parhaiten samat materiaalit ja tekniset ratkaisut, mitä siinä on rakentamisaikanansakin käytetty.

Rakennusperinnön hoitoon liittyvistä kansallisista strategioista on tulkittavissa, että yleistä tahtotilaa rakennusperinnön hoitoon löytyy, mutta julkisista resursseista on pulaa. Kaupalliset keskuksset sekä vapaaehtois pohjalta toimivat tuovat tervetullutta valikoimaa maakuntamuseoiden ja ELY-keskusten korjausneuvonnan rinnalle.

Tärkeintä korjausrakentamiskeskuksen menestymiselle on aktiivinen taustaorganisaatio, joka on valmis kehittämään palveluitaan. Julkisen rahoituksen varaan ei tänä päivänä voi laskea tämän tyyppistä toimintaa. Keskuksen palvelutarjonta saa olla mahdollisimman laaja. Kuluttajalle on aina miellyttävämpää ja helpompaa, mitä enemmän palveluita samasta paikasta saa kerralla. Erikoistuminen voisi tuoda keskukselle kansallistakin lisäarvoa, joka houkuttelisi asiakkaita ympäri Suomen.

LÄHTEET

- Andersson, P. 2015. Rakennustutkija. Keski-Suomen museo. Haastattelu 26.3. & 21.4.2015.
- Antiikkiverstas. 2014. Perinnerakentamisen keskus Antiikkiverstas. [Verkkosivusto]. Antiikkiverstas. [Viitattu 21.4.2015]. Saatavana: <http://www.antiikkiverstas.com/>
- Asikainen, R. 7.4.2015. Vastaus kyselylomakkeeseen korjausrakentamiskeskuksesta. [Henkilökohtainen sähköpostiviesti]. Vastaanottaja: Hedda Ohls. [Viitattu 20.4.2015].
- Bergius, L. 2015. Arkkitehti. Keski-Suomen ELY-keskus. Haastattelu 25.3.2015.
- Båsk, P. 2015. Intendentti. Stundarsin museo ja kulttuurikeskus. Haastattelu 4.2. & 11.3.2015.
- Cronhjort, Y. & Hemgård, M. 2011. Vanhan talon historia ja hoito: rakennusperintöä Turunmaan saaristossa. Parainen: Curatio Turunmaan korjausrakentamisyhdistys.
- Curatio. 28.4.2015. Curatio – Turunmaan korjausrakentamisyhdistys. [Verkkosivusto]. Curatio r.f. [Viitattu 20.4.2015]. Saatavana: <http://www.curatio.fi/>
- Domus Classica. 2015. Domus Classica – Erilainen rautakauppa. [Verkkosivusto]. Domus Classica. [Viitattu 21.4.2015]. Saatavana: <http://www.domusclassica.fi/>
- Ely-keskus. 2013. Euroopan rakennerahastot 2014-2020. [Verkkosivu]. Ely-keskus. [Viitattu 21.4.2015]. Saatavana: https://www.ely-keskus.fi/web/ely/rakennerahastot-2014-2020#.VWGvXE_tmkp
- Etelä-Savon rakennusperintöyhdistys. 2009. Etelä-Savon rakennusperintöyhdistys Ry. [Verkkosivusto]. Etelä-Savon rakennusperintöyhdistys ry. [Viitattu 20.4.2015]. Saatavana: <http://www.rakennusperintoyhdistys.net/>
- Faron puiteyleissopimus. 18.6.2014. [Verkkosivu]. Museovirasto. [Viitattu 10.4.2015]. Saatavana: http://www.nba.fi/fi/ajankohtaista/kansainvalinen_toiminta/kansainvalisia_sopimuksia/faron-puiteyleissopimus
- Gysinge. 2015. Gysinge centrum för byggnadsvård. [Verkkosivusto]. Gysinge. [Viitattu 25.4.2015]. Saatavana: <http://www.gysinge.nu/>

- Halme, A-M. 2004. Oma koti: Omakotiasuminen Suomessa. Suomen Kotiseutuliitto.
- Ikkala, M-L. 2010. Käyttäjät voivat osallistua Rakennusperinto.fi:n tekemiseen. Tuuma 1/2010, 31.
- Itä-Uudenmaan rakennussuojelusäätiö Salvus. 2013. Salvus. [Verkkosivusto]. [Viitattu 20.4.2015]. Saatavana: <http://www.salvus.fi/>
- Kangas-Kuittinen, S. 10.4.2015. Vastaus kyselylomakkeeseen korjausrakentamiskeskuksista. [Henkilökohtainen sähköpostiviesti]. Vastaanottaja: Hedda Ohls. [Viitattu 20.4.2015].
- Keski-Suomen kulttuuriympäristöohjelma 2005–2015. 2005. [Verkkojulkaisu]. Keski-Suomen ELY-keskus. [Viitattu 15.4.2015]. Saatavana: [http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Elinymparisto_ja_kaavoitus/Elinymparisto/Kulttuuriymparisto_ja_rakennusperinto/Kulttuuriympariston_hoidon_keinot/Kulttuuriymparistoohjelman_laatiminen/Kulttuuriymparistoohjelmat_KeskiSuomi\(29082\)](http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Elinymparisto_ja_kaavoitus/Elinymparisto/Kulttuuriymparisto_ja_rakennusperinto/Kulttuuriympariston_hoidon_keinot/Kulttuuriymparistoohjelman_laatiminen/Kulttuuriymparistoohjelmat_KeskiSuomi(29082))
- Keski-Suomen kulttuuriympäristöohjelman päivitettyt tavoitteet. 2011. [Verkkojulkaisu]. Keski-Suomen ELY-keskus. [Viitattu 15.4.2015]. Saatavana: [http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Elinymparisto_ja_kaavoitus/Elinymparisto/Kulttuuriymparisto_ja_rakennusperinto/Kulttuuriympariston_hoidon_keinot/Kulttuuriymparistoohjelman_laatiminen/Kulttuuriymparistoohjelmat_KeskiSuomi\(29082\)](http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Elinymparisto_ja_kaavoitus/Elinymparisto/Kulttuuriymparisto_ja_rakennusperinto/Kulttuuriympariston_hoidon_keinot/Kulttuuriymparistoohjelman_laatiminen/Kulttuuriymparistoohjelmat_KeskiSuomi(29082))
- Keski-Suomen museon rakennustutkimuksen arkisto. 2015-a. Keski-Suomen Pitalsteri – projektisuunnitelma 15.10.2001.
- Keski-Suomen museon rakennustutkimuksen arkisto. 2015-b. Rakennetun kulttuuriympäristön ja säilyttävän rakentamisen kehityksen ja koulutuksen pilottiprojektin esiselvityshanke. Esiselvityshankkeen loppuraportti 28.4.2000.
- Keski-Suomen museon rakennustutkimuksen arkisto. 2015-c. Rakennuskulttuuritalo Toivo tukemaan museon antikvaarista työtä. Erillispainos Sarka. 1995.
- Korjausrakentamisen strategia 2007–2017. 2007. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Ympäristöministeriö. [Viitattu 15.4.2015]. Saatavana: http://www.ymparisto.fi/fi-FI/maankaytto_ja_rakentaminen/Ohjelmat_ja_strategiat/Korjausrakentamisen_strategia
- Korjausrakentamiskeskus PORA. [Verkkosivu]. Oulun kaupunki. [Viitattu 20.4.2015]. Saatavana: <http://www.ouka.fi/oulu/ppm/pohjois-pohjanmaan-korjausrakentamiskeskus-pora>

- Korjausrakentamiskeskus Tammela. [Verkkosivu]. Rauman kaupunki. [Viitattu 20.4.2015]. Saatavana: <http://www.rauma.fi/tammela>
- Korjausrakentamiskeskus Vaso. 5.11.2014. Korjausrakentamiskeskus Vaso, Uusi-kaupunki. [Verkkosivu]. [Viitattu 20.4.2015]. Saatavana: <http://www.uusikaupunki.fi/~korjak/>
- Korjaustieto.fi. [Verkkosivu]. Valtion ympäristöhallinto. [Viitattu 20.4.2015]. Saatavana: <http://www.korjaustieto.fi/tietoa-sivustosta.html>
- Kuggom. 2015. Traditionscentrum Kuggom. [Verkkosivusto]. ProKuggom. [Viitattu 22.4.2015]. Saatavana: <http://www.kuggom.fi/>
- Kulttuuriympäristöstrategia 2014–2020. 2014. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö & Ympäristöministeriö. [Viitattu 15.4.2015]. Saatavana: [http://www.ym.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Julkaisut/Kulttuuriymparistostrategia_20142020\(28693\)](http://www.ym.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Julkaisut/Kulttuuriymparistostrategia_20142020(28693))
- Kulttuuriympäristöstrategian toimeenpanosuunnitelma 2014–2020. 2015. [Verkkojulkaisu]. Ympäristöministeriö. [Viitattu 15.4.2015]. Saatavana: http://www.ym.fi/fi-FI/Maankaytto_ ja_rakentaminen/Ohjelmat_ ja_strategiat/Kulttuuriymparistostrategia
- L 132/1999. Maankäyttö- ja rakennuslaki.
- L 295/1963. Muinaismuistolaki.
- L 468/1994. Laki ympäristövaikutusten arvioinnista.
- L 498/2010. Laki rakennusperinnön suojelemisesta.
- L 1054/1993. Kirkkolaki.
- L 1096/1996. Luonnonsuojelulaki.
- Lastu. 19.5.2015. Arkkitehtuuri- ja ympäristökoulu Lastu. [Verkkosivusto]. [Viitattu 20.4.2015]. Saatavana: <http://www.lastu.fi/>
- Luostarinen, M. 10.4.2015. Vastaus kyselylomakkeeseen korjausrakentamiskeskuksista. [Henkilökohtainen sähköpostiviesti]. Vastaanottaja: Hedda Ohls. [Viitattu 20.4.2015].

- Maaseutuverkostoyksikkö. 2014. Paikalliseen kehittämiseen kanavoituu 300 miljoonaa Leader-ryhmien kautta. [Verkkosivu]. Maaseutuverkostoyksikkö. [viitattu 21.4.2015]. Saatavana: <https://www.maaseutu.fi/fi/maaseutuohjelma/viestinta/Uutiset/uutiset-2015/Sivut/paikalliseen-kehittamiseen-300-miljoonaa.aspx>
- Metsänkylän navetta. 2015. Metsänkylän navetta. [Verkkosivusto]. Domus Classiva Oy. [Viitattu 21.4.2015]. Saatavana: <http://www.metsankylannavetta.fi/>
- Museovirasto. 12.6.2014. Maakuntamuseot. [Verkkosivu]. Museovirasto. [Viitattu 20.4.2015]. Saatavana: http://www.nba.fi/fi/museoalan_kehittaminen/tietoa_suomen_museoista/maakuntamuseot
- Navetta.com. 2011. Navetta.com – vanhan talosi asialla. [Verkkosivusto]. Navetta.com. [Viitattu 21.4.2015]. Saatavana: <http://www.navetta.com/>
- Patentti- ja rekisterihallitus. 1.5.2015. Yhdistysnetti. [Verkkosivusto]. Patentti- ja rekisterihallitus. [Viitattu 1.5.2015]. Saatavana: <http://yhdistysrekisteri.prh.fi/ryhaku.htx>
- Punkari, P. 10.1.2002. Korjausrakentamiskeskus avattu Oulussa. [Verkkosivu]. Kaleva Oy. [Viitattu 20.4.2015]. Saatavana: <http://www.kaleva.fi/uutiset/oulu/korjausrakentamiskeskus-avattu-oulussa/450679/>
- Rakennusapteekki. [Verkkosivusto]. Rakennusapteekki [Viitattu 21.4.2015]. Saatavana: <http://www.rakennusapteekki.fi/suomeksi/start2.asp>
- Rakennuskulttuurin edistämissäätiö. [Verkkosivusto]. [Viitattu 20.4.2015]. Saatavana: <http://www.rkes.fi/>
- Rakennuskulttuurin keskuksia. [Verkkosivu]. Pirkanmaan rakennuskulttuuriyhdistys ry. [Viitattu 20.4.2015]. Saatavana: <http://www.trkk.fi/korjausvinkkej%C3%A4/rakennuskulttuurin-keskuksia>
- Rakennuskulttuurikeskus Piiru. [Verkkosivusto]. Pirkanmaan rakennuskulttuuriyhdistys ry. [Viitattu 20.4.2015]. Saatavana: <http://www.trkk.fi/>
- Rakennusperinteen ystävät ry. [Verkkosivusto]. Rakennusperinteen ystävät ry. [Viitattu 25.4.2015]. Saatavana: <http://www.tuuma.net/>
- Rakennusperinto.fi. Tietoa palvelusta. [Verkkosivu]. Ympäristöministeriö & Museovirasto. [Viitattu 20.4.2015]. Saatavana: http://www.rakennusperinto.fi/palvelukuvaus/fi_FI/

- Rakennusperintöstrategia. 2001. [Verkkajulkaisu]. Ympäristöministeriö. [Viitattu 15.4.2015]. Saatavana: [http://www.ym.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Julkaisut/Erillisjulkaisut/Rakennusperintostrategia\(4727\)](http://www.ym.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Julkaisut/Erillisjulkaisut/Rakennusperintostrategia(4727))
- Ringbom, A. 2002. Rakennusapteen käsikirja. Billnäs: Rakennusapteen.
- Räppänä. [Verkkosivusto]. Pohjois-Karjalan rakennusperinneyhdistys ry. [Viitattu 22.4.2015]. Saatavana: <http://www.rappana.fi/>
- Satakunnan museo. 7.1.2015. Rakennuskulttuuritalo Toivo. [Verkkosivu]. [Viitattu 20.4.2015]. Saatavana: <http://www.pori.fi/kulttuuri/satakunnanmuseo/rakennuskulttuuritalotoivojakorsmanintalo.html>
- Silén, S. 2015. Rakennustutkija. Keski-Suomen museo. Haastattelu 18.3.2015.
- Stundars. 2012. Stundars – kulttuuria ja perinnettä. [Verkkosivusto]. Stundars. [Viitattu 20.4.2015]. Saatavana: <http://www.stundars.fi/>
- Tammela. [Verkkosivu]. [Viitattu 20.4.2015]. Saatavana: <http://www.ouldrauma.fi/tammela1.html>
- Tilastokeskus. 2015. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset. [Kuva]. Tilastokeskus. [Viitattu 15.5.2015]. Saatavana: <http://www.stat.fi/meta/luokitukset/ely/001-2015/index.html>
- Turun restaurointikeskus. 2008. Turun restaurointikeskus avaa ovet kevääseen. Tuuma 1/2008, 28.
- Työ- ja elinkeinoministeriö. 2015-a. Kehittämisen painopisteet – Keski-Suomi. [Verkkosivu]. Työ- ja elinkeinoministeriö. [Viitattu 21.4.2015]. Saatavana: https://www.rakennerahastot.fi/web/lansi-suomen-suuralue/keski-suomi#.VWGun0_tmkp
- Työ- ja elinkeinoministeriö. 2015-b. Mitä rakennerahastot ovat ?. [Verkkosivu]. Työ- ja elinkeinoministeriö. [Viitattu 21.4.2015]. Saatavana: https://www.rakennerahastot.fi/mita-rakennerahastot-ovat#.VWGs5E_tmkg

LIITTEET

Liite 1. Taulukko korjausrakentamiskeskuksista

LIITE 1 Taulukko korjausrakentamiskeskuksista

KORJAUSRAKENTAMISKESKUS	Perustettu	Taustaorganisaatio	Rahoitus	Toiminta aloitusvaiheen jälkeen	kiinteät toimitilat	varaosapankki	osaajarekisteri	materiaalipuoti	koulutusta	konservaattori	restauroija	perinnerakentaja
Stundars, Mustasaari	1938, 1994	yhdistys	Yhdistys, toimintatuki Mustasaaren kunnalta, valtion-avustus Opetus-ministeriöstä	Korjausrakentamisen osaamiskeskus kehitteillä	x	?		x	x	x	x	
Arkkitehtuuri- ja ympäristökoulu LASTU, Lapinlahti	1993	em. yhdistys		Taidekoulu ja rakennusalan toimintakeskus	x		x		x			
Rakennuskulttuuritalo Toivo, Pori	1995	Satakunnan museo, Porin kaupunki	osa museo- ta/kaupunki	Neuvonta ym., ulkoistettu varaosapankki	x	(x)	x	x	x	x		
Korjausrakentamiskeskus Tammele, Rauma	1995	Rauman kaupungin ympäristöviraston rakennusvalvonta	kaupunki	Neuvontaa, kurseja, näyttely	x	x			x			
Rakennuskulttuurikeskus Herrala/ Restaurointiosuuskunta Piirlasti, Ilmajoki	1990-l. puoli- väli - 2007	Ilmajoen kunta, Ilmajoen käsi- ja taideteollisuusoppilaitos	EU-projektit, pyrittiin saamaan toiminta kannattavaksi	Neuvonta-, työ-, varaosa-, suunnittelu-, ym. palveluiden myynti asiakkaille	x	x	x	x	x		x	
Itä-Uudenmaan rakennussuojelusäätiö Salvus, Porvoo	1996	em. säätiö	-	Neuvontaa s-postitse, korjausrakennusnäyttely sekä alan tuote- ja materiaalinäyttely ?	x	(x)	x	(x)				
Curatio, Turunmaan korjausrakentamisyhdistys ry, Parainen	1999	em. yhdistys	Yhdistys, myyntituotot, toiminta-avustukset kunnilta/rahastoista/säätiöiltä	Käytettyjen rakennusosien talteenotto ja myynti, neuvontatoiminta, tapahtumat, kurssit, hanketoiminta	x	x	x	x	x			

KORJAUSRAKENTAMISKESKUS	Perustettu	Taustaorganisaatio	Rahoitus	Toiminta aloitusvaiheen jälkeen	kiinteät toimitilat	varaosapankki	osaajarekisteri	materiaalipuoti	koulutusta	konservaattori	restauroija	perinnerakentaja	
Pohjois-Pohjanmaan korjausrakentamiskeskus PORA, Oulu	2002	Pohjois-Pohjanmaan museo	osa museota/kaupunki, EU:n sosiaali-rahasto (perustamisvaihe)	Korjausneuvontaa, tietopankki, tuholais-tietopankki	x				?				
Etelä-Savon rakennusperintöyhdistys ry, Rantasalmi	2008	em. yhdistys	Talkoot, lahjoitukset, LEADER-rahoitus, EU-hankerahoitus, nyk. yrittäjähajalla	yrittäjälle ulkoistettu korjausneuvonta ja varaosapankki	x	x	x		x				
Rakentamiskeskus Vintilä, Joensuu	2009-2011	Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu ja Rakennuskulttuurin edistämissätiö	EAKR-rahoitus Pohjois-Karjalan ympäristökeskuksesta, Pohjois-Karjalan maakuntaliitto, Joensuun Seudun Kehittämisyhtiö	rakentamisneuvonta, energianeuvonta, rakennusmateriaalinäyttely	x								
Tampereen rakennuskulttuurin keskus Piiru	2012	Pirkanmaan rakennuskulttuuriyhdistys Ry, Tampereen kiinteistötoimi	Euroopan aluekehitysrahasto, Pirkanmaan ELY, Tampereen kaupunki	Varaosapankki, osaajarekisteri Suunnitelmassa neuvontaa, koulutusta, näyttely	x	x	x		x				x
Korjausrakentamiskeskus Vaso, Uusikaupunki	2012 (-2014)	Osaamista korjausrakentamiseen – hanke, Uudenkaupungin ammatti- ja aikuisopisto Novida	Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto	Varaosapankki Vanhat talot Ry, materiaalipuoti kesäisin, aiemmin myös neuvontaa	-	x	x	x	x		x		

KAUPALLISET TOIMI- JAT	Perustettu	Toimintamalli	Korjausneuvontaa	Erikoispiirteet	kiinteät toimitilat	varaosapankki	osaajarekisteri	materiaalipuoti	koulutustoimintaa	verkkokauppa		
Metsänkylän Navetta, Hämeenlinna	2003	Vanhoja rakennustarvikkeita, välitetään vanhoja hirsikehikkoja, perinteinen rautakauppa Domus Classica myös verkkokauppa	Ohjeita vanhan rakennuksen kunnostajalle nettisivuilla	Blogi & keskustelupalsta nettisivuilla, hyvät nettisivut mm. Navetta.com	x	x	x	x	x	x		
Rakennusapteekki, Billnäs	1994, varaosa- pankki 1997, kauppa 2001	Käytettyjen osien varaosapankki, uusien tarvikkeiden puoti, näyttelytila Mikola, verkkokauppa	Oli ennen, nykyään ulkoistettu ? Rak.apteekin käsikirjassa ohjeita	Helsingissä pikku- puoti kaupunkilaisille	x	x	-	x	x	x		
Perinnerakentamisen keskus Oy Antiikki- verstas Wilma Ab, Halikko	(1990) 2005 Oy	Uusien tarvikkeiden materiaalipuoti, verkkokauppa, maalivalmistamo, erikoishöyläämö, näyttely ?	Ilmainen neuvontavartti, muu korjausneuvonta hinnoiteltu	Gysingen kaltainen ?	x	-	-	x	x	x		
Lundagård Oy, Purmo	2008, verkkokauppa 2009	Käytettyjä ja uusia rakennustarvikkeita, maaleja, vanhoja rakennuksia välityksessä, myymälä ja verkkokauppa	Ei	sisustustuotteita, lifestyle-kauppa	x	-	-	x	-	x		

